

NU HET NOG KAN

**extinction
rebellion nl**

NU HET NOG KAN

2020 DE BEZIGE BIJ AMSTERDAM

Dit boek is zo klimaatneutraal mogelijk geproduceerd. Voor zowel de gebruikte papiersoorten als de inkt en de lijm is gekozen voor de meest milieuvriendelijke variant.

Uitgeverij De Bezige Bij geeft dit boek zonder winsttoegemerk uit. Ook Extinction Rebellion zal van deze uitgave niet financieel profiteren. De eventuele winst die dit project oplevert, komt ten goede aan de idealen van Extinction Rebellion.

Copyright samenstelling © 2020 Extinction Rebellion Nederland

Het auteursrecht voor de afzonderlijke stukken berust bij de desbetreffende auteurs.

Alle artikelen zijn op persoonlijke titel geschreven.

Redactie: Eva Rovers

Samenstelling: Carson, Robin Habbé, Peter Jamin, Sjoerd de Koning, Ernst-Jan Kuiper, Jet Pagnier, Eva Rovers en Jamie Stulen

De artikelen van Jem Bendell, Kate Raworth, Douglas Rushkoff, Vandana Shiva en Farhana Yamin verschenen eerder in *This Is Not a Drill*.

Vertaling artikelen op p. 23, 53, 64, 81, 139: © 2020 Peter Jamin

Vertaling artikelen op p. 28, 93, 98: © 2020 Nico Groen

Afbeelding p. 80: www.loesje.nl; afbeelding p. 116: Nanna de Jong;

afbeelding p. 192: Nastia Cistakova

Foto op p. 1: Egbert Born, foto op p. 20, 78 en 160: Catharina Gerritsen,

foto op p. 122: Extinction Rebellion Spanje

Omslagontwerp en afbeeldingen omslag en binnenwerk: Jamie Nee

Opmaak binnenwerk: Aard Bakker, Amsterdam

Lithografie: DPS design & prepress studio, Amsterdam

Druk: Bariet Ten Brink, Meppel

ISBN 978 94 031 0031 9

NUR 320

debezigebij.nl

extinctionrebellion.nl

Bij de productie van dit boek is gebruikgemaakt van papier dat het keurmerk van de Forest Stewardship Council (FSC®) mag dragen. Bij dit papier is het zeker dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

INHOUD

Introductie: Nu het nog kan	
Anna Salden	8
Principes en kernwaarden van Extinction Rebellion	14
Voorwoord: Voor willen komt weten	
Jan Terlouw	16

WEES EERLIJK

Oproep tot opstand	
Vandana Shiva	23
We zijn de strijd tegen klimaatverandering aan het verliezen	
Ernst-Jan Kuiper	28
Het is erger dan we denken	
Generaal Tom Middendorp	33
Het klimaat is een luciferdoosje, vluchtelingen zijn het ontstoken vuur	
Babah Tarawally	38
Bescherm de beschermers van het regenwoud	
Raki Ap	43
De vervuiling van de koloniale economieën	
Mitchell Esajas	48
Hoe de rijksten overleven	
Prof. Douglas Rushkoff	53

Denken zonder troost	
Prof. René ten Bos	59
Aanpassen aan ontwijking	
Prof. Jem Bendell	64
Activisme met een gebroken hart	
Evanne Nowak	69
Kinderen van de verandering	
Jesse van Schaik	74

DOE WAT NODIG IS

Sterven, overleven of floreren?	
Farhana Yamin	81
Waarom de wereld ecodewetgeving nodig heeft	
Shirleen Chin	86
Grond voor verandering	
Jelle de Graaf	92
Een spaak in het wiel steken	
Sjoerd de Koning	98
Steun aan de rebellen: arrestaties en arrestantenzorg	
Louisa Crysmann	104
Een regeneratieve cultuur	
Fleur Zantvoort	109
De kracht van inclusiviteit	
Carson	114
De klimaatcrisis is een koloniale crisis	
Chihiro Geuzebroek	119
De XR-maakbasis	
Jamie Nee	124
Duik eens in geld en besef dat het anders kan	
Dette Glashouwer	128

De vrije markt zal ons niet bevrijden. Kritiek in de praktijk	
Robin Habbé	134
Een nieuwe economie	
Kate Raworth	139
Een duurzaam financieel bestel voor een duurzame economie	
Prof.ir. Klaas van Egmond	147
De formidabele energietransitieopgave voor Nederland	
Prof.dr.ir. Jan Rotmans	153

LAAT BURGERS BESLISSEN

Burgerlijke ongehoorzaamheid als lakmoesproef voor de rechtsstaat	
Tim Fransen	163
Naar honderd procent duurzame energie	
Marjan Minnesma	167
Laten we niet uit elkaar vallen als een slecht gedraaide gehaktbal	
Jelmer Mommers	172
Burgerberaad: het crowdsourcing van besluitvorming	
Eva Rovers	177
Burgerpanels als remedie tegen klimaatkramp	
David Van Reybrouck	183

Bronnen	188
Sluit je aan: stappenplan	191

INTRODUCTIE

NU HET NOG KAN

ANNA SALDEN

Het schemert. Vanuit de trein kijken we naar de bergen. We rijden hard, waarschijnlijk te hard. De lange trein stevent alsmaar sneller af op een gouden brug over een diep dal. Langzaam, te langzaam, ontstaat er onrust in onze coupé bij de reizigers die naar buiten kijken. Ze zien hoe midden op de brug de rails abrupt ophoudt. In het ravijn tekent zich het silhouet af van iets wat ooit treinstellen moeten zijn geweest.

'Dat stukje brug hadden we nodig voor de lambrisering van de eersteklascoupés,' zegt de conducteur. De machinist, die zijn post verlaten heeft, beaamt: 'Ik heb er dit horloge van laten maken en de Regionale Spoorwegen hebben alle wielen laten vergulden van de oude pilaren.' Een echtpaar stelt hun kind gerust: 'Met moderne technieken is het helemaal niet zo moeilijk om ons weer uit de kreukels te krijgen.' Een dame trekt haar echtgenoot weg bij het raam en stelt dat ze meer dan genoeg hebben gedaan. 'Wij gebruiken thuis geen goud, toch?' 'Mij is verteld dat je niet per se een brug nodig hebt om over dit dal te komen,' zegt iemand anders. Ik kijk de volle trein rond en vind jouw verbijsterde blik.

Het is confronterend om de wetenschap van de afgelopen dertig jaar opnieuw te bekijken: we hebben het te bont gemaakt en hebben bovendien nog maar een paar jaar om er iets aan te doen, voor de effec-

ten onomkeerbaar zijn. Onze overheid grijpt nauwelijks in ondanks de wetenschappelijke consensus over hoe de enorm toegenomen uitstoot van broeikasgassen – sinds de industriële revolutie – onze aarde verder opwarmt en de catastrofale gevolgen hiervan. De overheid blijft in plaats daarvan de industrieën steunen en financieren die onze levens in gevaar brengen. We zien nu al over de hele wereld bosbranden, ijskappen die sneller smelten dan voorspeld, de ondergang van hele ecosystemen, oprukkende waterschaarste en menselijke conflicten als gevolg daarvan.

Activisten uit getroffen gebieden proberen al jaren duidelijk te maken hoe destructief de klimaat- en ecologische crisis is. Door koloniale denkbeelden leren we onterecht dat competitie om natuurlijke hulpbronnen en het toenemende natuurgeweld nu eenmaal ‘natuurlijke’ en acceptabele vormen van *collateral damage* zijn van onze welvaart. Steeds meer mensen zijn zich bewust van de onherstelbare schade die onze westerse consumptiedrift en de illusie van eeuwige groei hebben toegebracht aan de levens van mensen elders op de wereld en aan de leefbaarheid van de planeet. Nu zelfs conservatieve wetenschappelijke bronnen concluderen dat ook de Nederlandse dijken en de Europese voedselvoorziening kwetsbaar zijn op onze opwarmende aarde, voelt men hoe urgent het probleem is.

Dertig jaar petities tekenen en demonstreren voor klimaatrechtvaardigheid heeft de politiek niet aangezet tot het ontwikkelen van doortastend beleid, waardoor de schade onnodig groot is geworden. Daarom is het tijd voor burgerlijke ongehoorzaamheid; vreedzame acties die het dagelijks leven verstoren. Bij voorkeur gericht op economisch gebied omdat de economie het enige zintuig lijkt te zijn waarmee de overheid waarneemt. Met dat idee werd in 2018 in Engeland de burgerbeweging Extinction Rebellion opgericht. Een paar maanden later volgde Extinction Rebellion Nederland (XRNL). Iedereen die zich houdt aan de waarden en principes die je op de volgende pagina's kunt vinden, mag met ons meedoen. Wij stellen

dezelfde drie eisen aan onze overheid als de inmiddels 55 andere landen die meedoen: wees eerlijk over de ernst van de klimaat- en ecologische crisis, neem de noodzakelijke maatregelen om die crisis het hoofd te bieden en betrek burgers in dit proces.

In minder dan een jaar tijd heeft Extinction Rebellion Nederland op zeer uiteenlopende manieren actiegevoerd. We blokkeerden de Amsterdamse Stadhouderskade en de Blauwbrug om onze eisen kenbaar te maken aan de overheid, blokkeerden het internationale gerechtshof in Den Haag, omdat het hof ecocide nog niet als strafbaar feit erkent, en we bezetten het hoofdkantoor van Shell omdat het al jarenlang de leefomgeving van miljoenen mensen en dieren vernietigt. Burgers in steden en dorpen door het hele land stonden op en hielden *die-ins* (dood neervallen in de openbare ruimte) en *read-ins* (voorlezen in winkelketens die uitbuiten en vervuilen). Er was een rouwprocessie voor de snel uitstervende soorten, en we vielen onder het oog van koning Willem-Alexander in het water bij 'Amersfoort aan (toekomstige) zee' om de aandacht te vestigen op de wereldwijde slachtoffers van de stijgende zeespiegel. Amsterdam, Utrecht en Haarlem riepen na onze acties eindelijk de klimaat- en ecologische noodtoestand uit. Dit is bemoedigend, maar natuurlijk niet genoeg, zolang daar geen serieus en samenhangend pakket maatregelen mee gepaard gaat. Het momentum groeit, maar we moeten eerlijk zijn: de overheid beschermt ons nog steeds niet uit zichzelf en we hebben versterking nodig.

Nu heb jij dit boek in handen gedrukt gekregen door je collega, vriendin, vader of buurvrouw, of je hebt het zelf gekocht. Wat kan je ongeveer verwachten? Extinction Rebellion UK publiceerde in 2019 al het boek *This Is Not a Drill*: een boek vol verhalen over de noodzaak van rebellie, de verwoestende uitwerking van het huidige systeem en de mogelijkheden om dat systeem te transformeren tot een gezonde en rechtvaardige samenleving. In plaats van een Nederlandse vertaling uit te geven, kozen wij ervoor zelf een boek te

maken waarin ook de Nederlandse context duidelijk wordt. We zijn verheugd dat deze grote, diverse en wijze groep mensen bereid was om mee te schrijven. Ongeveer de helft van de artikelen is geschreven door mensen die actief zijn binnen Extinction Rebellion; de andere schrijvers zijn dat niet, maar delen wel het gevoel van urgentie en leverden daarom graag een bijdrage.

Het boek is opgebouwd uit drie delen, in overeenstemming met de drie eisen van Extinction Rebellion: wees eerlijk, doe wat nodig is en laat burgers beslissen. We zijn eerlijk over de klimaatcrisis, maar ook over onszelf. Want kritisch reflecteren, leren van fouten en ruimte maken voor herstel zijn essentiële waarden van onze jonge beweging. In het deel 'Doe wat nodig is' laten we zien wat overheid, burgers, maar ook wijzelf als beweging kunnen doen om de noodzakelijke verandering teweeg te brengen. Naast artikelen die bijvoorbeeld uitleg geven over hoe je vreedzaam in verzet kunt komen, gaan andere artikelen meer over systeemverandering, bijvoorbeeld door het ontvlechten van publieke en private taken in het financieel systeem. In deel drie gaan we in op de manieren waarop burgers kunnen meedenken en meebeslissen over de te nemen maatregelen, indirect door burgerlijke ongehoorzaamheid of direct door de huidige democratie op te frissen met een burgerberaad.

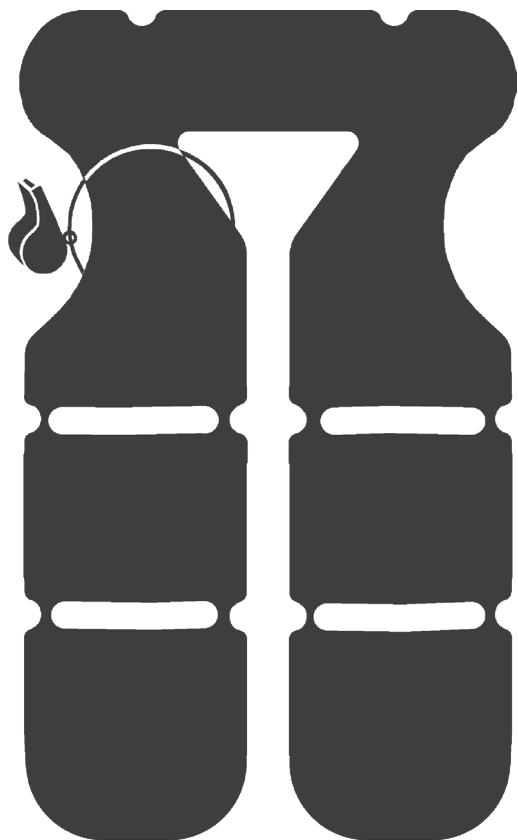
Maar op dit moment zitten we nog steeds in die goudversierde wagon die met een rotvaart op een ramp afstevent, terwijl we anderen voor ons de afgrond in duwen. Politici die dezelfde informatie hebben als wij over de al ontstane schade, het leed en de risico's voor onze eigen toekomst, sussen ons: 'Stem nog maar een keer op ons, verder kunnen jullie niets doen.' Wij geloven dat niet. Wij geloven dat niemand machteloos hoeft toe te kijken, dat er manieren zijn om onze economie, landbouw, energievoorziening, mentaliteit en onze democratie te veranderen zodat ze een gezonde, rechtvaardige en hechte samenleving ondersteunen. De artikelen in dit boek laten

samen zien waar wij ons bevinden en bieden handreikingen om in actie te komen voor de aarde, voor al onze levens en tegen verdere extinctie: nu het nog kan.

ANNA SALDEN (1991) studeerde Internationale Betrekkingen en Politieke Geschiedenis, en rondde in 2017 haar Master Conflict Studies and Human Rights af aan de Universiteit van Utrecht. Salden is werkzaam bij Slachtofferhulp Nederland en is daarnaast momenteel facilitator van Extinction Rebellion Nederland.

**ZET
ZODEN**

AAN DE DIJK

PRINCIPES EN EXTINCTION

1 WIJ HEBBEN EEN GEDEELDE VISIE OP VERANDERING

Wij willen een wereld doorgeven waarin ook de generaties na ons goed kunnen gedijen.

2 WIJ RICHTEN ONZE MISSIE OP WAT NODIG IS

Het mobiliseren van 3,5 procent van de bevolking, de kritische massa die nodig is om een systeemverandering te bewerkstelligen.

3 WIJ HEBBEN BEHOEFTE AAN EEN REGENERATIEVE CULTUUR

Oftewel: een gezonde en veerkrachtige cultuur die meebeweegt met de omstandigheden.

4 WIJ DAGEN ONS GIFTIGE SYSTEEM EN ONSZELF OPENLIJK UIT

Wij doorbreken de gewone gang van zaken en komen in actie voor verandering.

5 WIJ HECHTEN WAARDE AAN REFLECTIE EN LEREN

Wij doorlopen cycli van actie, reflectie, leren en plannen maken voor nieuwe acties. We leren van andere bewegingen en perspectieven én van onze eigen ervaringen.

6 WIJ VERWELKOMEN IEDEREEN EN ALLES WAT JE ALS PERSOON MEEBRENGT

Wij zetten ons in voor een laagdrempelige beweging waarin iedereen zich veilig kan voelen.

KERNWAARDEN VAN REBELLION

7 WIJ WERKEN ACTIEF AAN HET INPERKEN VAN MACHTSSTRUCTUREN

Hiërarchie vervangen we door gelijkwaardige participatie van iedereen.

8 WIJ VERMIJDEN HET BESCHULDIGEN EN HET TE SCHANDE MAKEN VAN ANDEREN

Wij leven in een giftig systeem, maar we houden niemand daarvoor individueel verantwoordelijk.

9 WIJ ZIJN EEN GEWELDLOOS NETWERK

Onze strategieën en tactieken zijn gewelddoos. Voor ons is dit de meest effectieve manier om fundamentele verandering te bewerkstelligen.

10 WIJ BASEREN ONS OP AUTONOMIE EN DECENTRALISATIE

Samen creëren we de structuren die nodig zijn om machtsconcentratie tegen te gaan.

Iedereen die handelt naar deze principes en kernwaarden kan namens Extinction Rebellion in actie komen.

VOORWOORD

VOOR WILLEN KOMT WETEN

JAN TERLOUW

Stel, je bent de eigenaar van een dikke beukenboom. Je zaagt hem om en met het hout kun je je huis een week of drie warm houden. Uit plichtsbesef stop je vervolgens een beukenootje in de grond. Sta je erbij stil dat je kind en je kleinkind daar nog niets aan hebben en dat pas je achterkleinkind zijn huis er ook weer enkele weken mee op temperatuur kan houden?

Of stel dat je een vat olie bezit (honderdnegeenvijftig liter). Ook daarmee kun je je huis een paar weken warm stoken. Maar voor je nakomelingen is die olie er niet meer. Want het kost miljoenen jaren om olie te laten ontstaan – evenals gas, steenkool, teerzanden en wat dies meer zij.

We denken er niet of nauwelijks over na welke effecten ons handelen op de langere termijn heeft voor de natuur. Erg verwonderlijk is dat niet. We hebben geen langetermijngen. Het dierenrijk, waaruit we voortkomen, is gericht op nú eten, nú veilig zijn, nú voortplanten. Het gevolg is dat we met een flinke vaart afstevenen op een ecologische en klimaatcrisis.

En er is nog iets anders aan de hand. Als gezegd, het ontstaan van fossiele brandstoffen heeft miljoenen jaren geduurd. Als je ze in enkele honderden jaren verbrandt, dan komt dus de CO_2 die erdoor is gebonden tienduizenden malen zo snel vrij als de tijd die het heeft geduurd om hem op te slaan in die fossielen. Daarmee worden even-

wichten in de natuur verstoord. De concentratie van CO_2 in de atmosfeer is enorm toegenomen, waardoor zonlicht makkelijker door de atmosfeer komt dan de warmte die van de aarde komt. Energie kan er dus makkelijker in dan eruit en dan wordt het warmer. Dat is wat de klimaatverandering veroorzaakt. Menselijk handelen.

We zijn bezig fossiele brandstoffen veel sneller op te maken dan dat ze kunnen ontstaan, en door dat te doen jagen we de temperatuur van de aarde op, met alle schadelijke gevolgen van dien. We denken niet aan degenen die na ons komen, onze kinderen en kleinkinderen. Dat is vreemd. We hebben toch alles – in elk geval veel – voor onze kinderen over?

Of zijn er geen alternatieven? Die zijn er wel degelijk. Want gelukkig hebben we niet alles verkeerd gedaan. We hebben, onder andere met hulp van al die beschikbare energiedragers, ook onze kennis geweldig vergroot. We zijn nu in staat om de energie van de zon, die dagelijks op de aarde terechtkomt, om te zetten in een bruikbare vorm. Onze voorouders konden dat ook al, er zijn al heel lang windmolens en watermolens (stromend rivierwater is ook aan de zon te danken), maar nu kunnen we het beter en efficiënter. We kunnen nu zonnepanelen maken, die de energie van de zonnestraling omzetten in elektriciteit. En we kunnen in woestijnen de hitte van de zon omzetten in elektriciteit (een techniek die bekendstaat als CSP, Concentrating Solar Power). Straalt de zon daarvoor dagelijks voldoende energie naar de aarde? Meer dan voldoende, in een uur meer dan de mensheid in een jaar gebruikt.

In de laatste honderd jaar is er een wereldwijde infrastructuur gebouwd waardoor in het kleinste dorp op aarde benzine te koop is voor een redelijke prijs. Daar hebben we enorm van geprofiteerd. Want je hebt veel aan zo'n energiedrager als benzine. Energie is onontbeerlijk, voor vervoer, voor verwarming, voor het maken van elektriciteit en wat al niet. We hebben er een enorme stijging van de welvaart aan te danken.

We moeten dus de wereldwijde infrastructuur die de mensheid van energie uit fossiele brandstoffen voorziet, omzetten in een infrastructuur die overal energie van de zon beschikbaar maakt. Technisch kan het. En er is genoeg. Het kost misschien enkele jaren en het vergt grote investeringen, maar die leveren ook banen op en de kosten verdienen zichzelf weer terug. Verschillende kosten-batenanalyses laten zien dat de welvaart er echt niet dramatisch door zou afnemen. Het is dus moeilijk te begrijpen waarom we dat niet zouden willen doen.

Natuurlijk is het de taak van de politiek om het initiatief te nemen. Maar dat kan de politiek alleen als de burgers het willen. En als de burgers het niet willen, burgers die voor een groot deel ook ouders en grootouders zijn, dan is de enige oorzaak daarvan denk ik dat ze niet weten wat er aan de hand is. Voor willen komt weten. Het betekent dat niet alleen de politiek een taak heeft, maar wij allen. Het onderwijs. De religies. De kunsten. Wij allen. We moeten zorgen dat tot de mensen doordringt hoe urgent de ecologische en de klimaatcrisis is, en dat zij opgelost kan worden.

Het wordt ons moeilijk gemaakt door bepaalde politici die ontkennen dat die crisis er is. Ze negeren dat 97 procent van de wetenschappers, die kennis van zaken hebben en zich erin verdiepen, er geen twijfel over heeft. De wetenschap is er zeker van dat de temperatuur verontrustend stijgt door menselijk handelen, al is niet precies te voorspellen hoe hard het zal gaan. Want er zijn veel niet-lineaire effecten, zoals het ontdooien van permafrostlagen en het effect van verdwijnende sneeuwlagen. Er zijn politici die zeggen niet te geloven in de wetenschap – de wetenschap waaraan ze hun welvaart, hun hogere levensverwachting, hun verdoving bij de tandarts, hun goedkope vliegreizen naar verre vakantieoordens te danken hebben. Nee hoor, ze geloven niet in de wetenschap. Of komt het hun politiek niet goed uit? Daarmee hebben we allemaal nog een taak gekregen, vooral wetenschappers, namelijk om dit keihard potsierlijk te

noemen, of omdat het volksvertegenwoordigers betreft: potsierlijk en onverantwoordelijk.

Gelukkig hebben we de jeugd, die rebelleert tegen het vervuilen-de gedrag dat decennialang vanzelfsprekend was en dat zeer ernstige gevolgen gaat hebben. Het gaat om hun toekomst. Luister naar wat ze te zeggen hebben en doe met hen mee.

JAN TERLOUW (1931), natuurkundige, was vele jaren betrokken bij het wereldwijde kernfusieonderzoek. Hij is ook schrijver van onder meer de bekroonde jeugdboeken *Koning van Katoren*, *Briefgeheim* en *Oorlogswinter*, die alle werden verfilmd. Jarenlang was hij voor D66 lid van de Tweede en de Eerste Kamer. Daarbij was hij fractievoorzitter en partijleider, minister van Economische Zaken, en vicepremier. Terlouw zet zich actief in voor natuurbescherming en tegen dierenleed.

DEEL 1

WEES EERLIJK

**over de klimaatcrisis en de ecologische
ramp die ons voortbestaan bedreigen. Maak
mensen bewust van de noodzaak voor
grootschalige verandering.**

**DE
WAARHEID
DIE MENSEN BEVRIJDT
IS GROTENDEELS
DE
WAARHEID
DIE MENSEN NIET
WILLEN HOREN**

Zygmund Bauman (1925-2017) ~ Socioloog

OPROEP TOT OPSTAND

VANDANA SHIVA

De signalen zijn luid en duidelijk. De signalen van de aarde. Van de wetenschap. Van vrouwen. Van kinderen. Van inheemse gemeenschappen. De signalen in ons dagelijks leven.

Het leven op deze planeet, onze eigen toekomst, staat op het spel.

We bevinden ons in de zesde massa-extinctie, die veroorzaakt wordt door de grenzeloze hebzucht van de rijkste één procent op deze wereld. Zij zijn blind voor de ecologische beperkingen van de aarde, voor de grenzen van sociale rechtvaardigheid en mensenrechten. We vergeten dat we één mensheid zijn, op één planeet. Er is geen planeet B. Dit is de plek waar we zullen leven of waar we als soort zullen verdwijnen, samen met de miljoenen andere soorten die uitgestorven zijn door het geweld en de onverschilligheid van de brute kracht die we – ten onrechte – de economie noemen.

'Economie' is net als het woord 'ecologie' afgeleid van het Griekse oikos – ons huis, onze aarde. Een economie die ons huis sloopt, is niet langer een economie: dat is een oorlog tegen de planeet, tegen de mensheid en tegen onze toekomst.

De Hopi-bevolking in Noord-Amerika heeft een woord voor het fenomeen waarbij alles vernietigd wordt waar een maatschappij op gebouwd is: Powaqqatsi – 'iets wat de levenskracht van wezens verslindt om het eigen leven te verbeteren'. Dit fenomeen zien we momenteel overal om ons heen. We hebben te maken met een ver-

woestende kracht die zich overal ter wereld levenskracht toe-eigent. Als het aan grote bedrijven ligt, zal het fragiele web van het leven vergiftigd raken en vernietigd worden. Soorten zullen uitsterven en mensen zullen de vrijheid verliezen om te beschikken over hun eigen zaaigoed, hun kennis en hun keuzes. Alle sociale verbanden zullen scheuren en breken.

Het leven, de maatschappij en de democratie zijn in gevaar. Wij weigeren om die toekomst werkelijkheid te laten worden. Wij houden van de aarde en koesteren de mensheid. We vieren onze biologische en culturele diversiteit. Met onverschrokken liefde en compassievolle moed zullen we de rechten van de aarde en van alle bewoners verdedigen, tot en met het laatste kind.

Om mensen vrede te laten sluiten met elkaar, zullen we vrede moeten sluiten met de aarde. Om de rechten van mensen te verdedigen, moeten we de rechten van Moeder Aarde erkennen. We moeten gebruikmaken van haar generositeit en onze eigen creativiteit om onze ecologische voetafdruk te verkleinen en om ons bewust te worden dat we één grote planetaire familie zijn die één huis deelt: de aarde.

De vernietiging van biologische diversiteit en die van inheemse culturen die weten hoe ze in harmonie met Moeder Aarde moeten leven, maken deel uit van hetzelfde uitstervingsmechanisme: een oorlog tegen het leven. Ecocide en genocide zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Ze zijn allebei voortgekomen uit het idee dat het koloniseren van de aarde de 'beschavingsmissie' is van een 'superieur ras'.

In zijn vijfde jaarlijkse toespraak tot het Amerikaanse Congres, op 3 december 1833, zei toenmalig president Andrew Jackson het volgende:

Het is duidelijk dat deze stammen, omringd door onze nederzettingen en in voortdurend contact met onze burgers, niet kunnen voortbestaan. Ze hebben noch de intelligentie, noch de ijver, noch de morele discipline, noch het verlangen zichzelf te verbeteren, die essentieel zijn om enige

positieve verandering in hun toestand te brengen. Gevestigd te midden van een ander en superieur ras, en zonder inzicht in de oorzaken van hun inferioriteit of een poging die onder controle te krijgen, zullen ze onvermijdelijk bezwijken onder de kracht van de omstandigheden en zal het niet lang duren eer ze zullen verdwijnen.

En de stammen verdwenen inderdaad. In 1492 telde de inheemse populatie op het noordelijke deel van het Meso-Amerikaanse continent naar schatting achttien miljoen mensen. In 1890 was die populatie gedaald tot 228.000.

In zijn boek over vrijheid, *Hind Swaraj, or Indian Home Rule*, schreef Mahatma Gandhi: 'Deze agressieve beschaving is zodanig dat je alleen maar geduld hoeft te hebben voor zij zichzelf zal vernietigen.' Maar terwijl deze beschaving bezig is zichzelf te vernietigen, vernietigt zij ook de planeet en onze levens. Zij vernietigt onze toekomst.

Daarom is het een morele plicht om te rebelleren tegen een systeem dat leidt tot uitsterfing en het uitroeien van soorten en culturen. Het is een morele plicht om hier niet aan mee te werken – een noodzaak om te overleven. De weigering om mee te werken begint met weigeren om te accepteren dat een systeem dat op ecocide en genocide is gebaseerd, nog door mag gaan voor 'beschaving'. Er zijn betere manieren om te leven, om te produceren en om te consumeren. Extinction Rebellion begint met het bevrijden van onze geest van koloniaal denken: we zijn divers, maar gelijkwaardig – niet 'superieur' of 'inferieur'. De vernietiging van het leven in al zijn verscheidenheid kan niet gerechtvaardigd worden door andere soorten en culturen te bestempelen als 'minderwaardige schepselen Gods'.

De aarde is voor alle organismen, nu en in de toekomst.

Ik noem Extinction Rebellion 'Satyagraha voor het leven'. Gandhi beschouwde satyagraha als non-coöperatie gebaseerd op de kracht van de waarheid.

De huidige strijd om de waarheid is de boodschap dat uitroeien en uitsterfing niet onvermijdelijk zijn. Het zijn misdaden tegen

de aarde en tegen de mensheid. En we kunnen die misdaad stoppen door niet langer deel te nemen aan dit systeem van ecocide en genocide.

Samen, als geheel van diverse soorten en culturen, beschikken we over het creatieve vermogen om uitsterving te stoppen door middel van non-coöperatie op elk niveau – te beginnen bij onszelf, om zo de opstand uit te breiden tot steeds groter wordende cirkels van onderling verbonden leven en vrijheid.

Dit is de oproep van de democratie van de aarde. Dit is onze belangrijkste plicht als bewoners van de aarde.

VANDANA SHIVA (1952) woont en werkt in Delhi. Ze is filosoof, wetenschapper, milieuactivist en auteur. In haar boeken onderzoekt zij patentrecht op zaden, voedselvoorziening, biodiversiteit, globalisering, feminisme, ecologie en democratie. Ze voerde onder meer actie tegen de neoliberalisering van de Indiase landbouwsector door het op te nemen tegen multinationals als Monsanto.

KLIMAAT-EN ECOLOGISCHE CRISES

de rijkste 1 procent

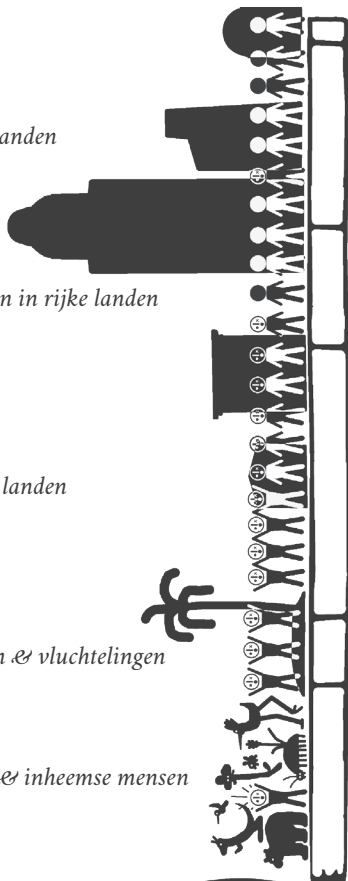
rijke mensen in rijke landen

rijke mensen in arme landen & arme mensen in rijke landen

arme mensen in arme landen

kwetsbare eilandstaten & vluchtelingen

de natuurlijke wereld & inheemse mensen

De armste 50 procent zorgt voor 10 procent van de mondiale uitstoot van broeikasgassen terwijl de rijkste 20 procent zorgt voor 70 procent

VOLGORDE VAN SLACHTOFFERS KLIMAATONTWICHTING

AANSTICHTERS: de rijkste 1 procent ~ Medeplichtig: de rijkste 20 procent - Deze grafiek kan helaas niet alle nuances van de situatie laten zien. Het is enkel een manier om te illustreren dat diegenen die het minst aan het probleem bijdragen, een hoger risico lopen. We staan bij dezen ook stil bij de immorele hoeveelheid veeslachtoffers die ons voedselsysteem kent. In Nederland komen in de vleessector 1,7 miljoen dieren per dag aan hun eind, dat staat gelijk aan ruim 19 dieren per seconde; deze sector zorgt voor een substantieel deel van de Nederlandse broeikasgasemissies.